

توجه به تفاوت‌های فردی اولویت من است

گفت و گو با خوش قدم حاجی زاده
آموزگار با تجربه‌ی ری شهری

اشاره

از نخستین حضور خوش قدم حاجی زاده در میان کلاس اولی‌ها نزدیک به ۲۷ سال می‌گذرد. آموزگاری که از ابتدا رغبت زیادی به تدریس در پایه‌ی اول نداشته است اما تنها بعد از گذشت یک سال، به این نتیجه رسیده که نمی‌خواهد در هیچ پایه‌ای به جز اول تدریس کند! این معلم که در شهرری مشغول به خدمت است، تجربه‌های بسیاری از تدریس در پایه‌ی اول دبستان دارد. حاجی زاده در گفت و گویی که پیش رو دارید، از تجربه‌ها و سبک‌های تدریس خود سخن گفته است.

● سمانه آزاد

اهمیت داده و آن را سرلوحه و اولویت کارم قرار داده‌ام.

شما به دانش‌آموزانی که نسبت به سایرین قدرت یادگیری متفاوتی دارند، چگونه درس می‌دهید؟

معمولاً بعد از اینکه دو سه ماه از آغاز سال تحصیلی می‌گذرد، میزان توانایی و قدرت یادگیری هر دانش‌آموز مشخص می‌شود. بعد از اینکه قدرت یادگیری هر یک از آن‌ها شناسایی شد، باید به این نکته توجه کرد که برخی از آن‌ها به تکرار و تمرین بیشتری نیاز دارند و ما به‌عنوان آموزگار باید با آن‌ها به‌طور ویژه تمرین کنیم و برایشان برنامه‌های دیگری را تدارک ببینیم. در طول سال‌های معلمی، گاه با دانش‌آموزانی مواجه شده‌ام که قدرت یادگیری پایینی داشته‌اند. با این گروه از دانش‌آموزان معمولاً بعد از اتمام کلاس و زنگ مدرسه، ساعتی را به تمرین و تکرار پرداخته‌ام. معلم باید به این موضوع

منطقه‌ی دیگری منتقل شوید؟

به جز دو سالی که در روستاهای حسن‌آباد قم تدریس کرده‌ام، همیشه در شهر ری بوده‌ام. هیچ‌وقت هم نخواستهم به منطقه‌ی دیگری بروم. اگر اصل، کار کردن و خدمت کردن باشد، چه فرقی دارد کجا باشد!

گفتید برای دانش‌آموزان کلاس اول از زبان و شیوه‌های خاصی استفاده کرده‌اید. درباره‌ی این شیوه‌ها بگویید.

من همیشه در تدریس به تفاوت میان دانش‌آموزان اهمیت داده‌ام؛ یعنی شیوه‌های آموزشی من به قدرت یادگیری دانش‌آموزانم بستگی داشته است. در این راه صبر و بردباری آموزگار شرط خیلی مهمی است؛ چون توانایی یادگیری دانش‌آموزان یکسان نیست. ممکن است یک دانش‌آموز با یک بار تکرار مطلب را یاد بگیرد و دانش‌آموزی با چندین بار تکرار متوجه درس شود. من همیشه به این موضوع

خانم حاجی زاده، چطور شد که ۲۷ سال گذشته را فقط به تدریس کلاس اولی‌ها پرداختید؟

نخستین سالی که وارد آموزش و پرورش شدم، دوست نداشتم در پایه‌ی اول ابتدایی تدریس کنم اما به اصرار مدیر مدرسه تدریس در این پایه را شروع کردم. اما از همان سال اول متوجه شدم که نمی‌خواهم معلم کلاسی جز پایه‌ی اول ابتدایی باشم. اکنون هم فکر می‌کنم شاید بتوانم در پایه‌های دیگر تدریس کنم. به هر حال ۲۷ سال است که با زبان خاص با بچه‌های کلاس اول صحبت کرده‌ام و تصور می‌کنم برخورد با دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر نیازمند رفتار و روش‌های خاص دیگری است که شاید از عهده‌ی من برنیاید.

تا جایی که می‌دانیم همواره در منطقه‌ی شهرری مشغول خدمت بوده‌اید. هیچ‌وقت نخواستهم آید به

این روش برای تدریس استفاده می‌کنم. بعد از تغییر کتاب‌ها که مشارکت بچه‌ها در تدریس آن‌ها ضروری است، این روش نمود بیشتری پیدا کرده است. باید اختیارات بیشتری به دانش‌آموزان داد و گرنه مطالب را خوب یاد نمی‌گیرند و نمی‌توانند قدرت تفکر خود را بالا ببرند و ذهنشان را فعال کنند. مثلاً من در تدریس

توجه داشته باشد که از همان زمانی که قدرت یادگیری دانش‌آموزان مشخص شد، با گروهی که ضعیف‌ترند کار بیشتری انجام دهد. چراکه اگر این کار را به زمانی دورتر موکول کند، دیگر این گروه از بچه‌ها نمی‌توانند خود را به دوستانشان برسانند.

بنابراین یکی از روش‌های تان تمرین و تکرار برای دانش‌آموزانی است که قدرت یادگیری کمتری دارند. روش‌های دیگری هم دارید؟

استفاده از بازی و روش‌های متنوع در تدریس یکی دیگر از روش‌هایی است که در این سال‌ها استفاده کرده‌ام. مثلاً در ابتدای سال، به بچه‌ها طلق و ماژیک می‌دهم تا به جای دفتر و مداد از آن‌ها استفاده کنند. استفاده از این دو وسیله هم راحت‌تر است و هم برای بچه‌ها جذابیت دارد. هر مسئله یا

موضوعی را که درس می‌دهم، آن‌ها می‌توانند بلافاصله روی طلق تمرین کنند و نوشته‌هایشان را هم پاک کنند. استفاده از وسایل و ابزارهای کمک‌آموزشی هم که

خودم آن‌ها را درست کرده‌ام، در تدریس کمک‌کننده است. البته گاهی از خود بچه‌ها برای حل مشکلات هم کلاسی‌هایشان استفاده می‌کنم. گاهی اوقات از دانش‌آموزان می‌خواهم تمرین‌های یکدیگر را بررسی و اشکالات و اشتباهاتشان را به هم گوشزد کنند. این کار باعث بالا رفتن دقت بچه‌ها می‌شود. در عین حال، معمولاً بچه‌های کلاس اول، زبان همدیگر را بهتر می‌فهمند و می‌توانند به هم درس بدهند.

در روش‌های نوین تدریس، مشارکت دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری نقش مهمی دارد. شما دانش‌آموزان را چگونه در این فرایند شرکت می‌دهید؟

من از مدت‌ها پیش، از

در مورد درسی مانند ریاضی هم در ابتدای سال تحصیلی مسئله‌ها را هم برایشان می‌خوانم و هم توضیح می‌دهم اما بعد از مدتی خودشان باید مسئله را بخوانند، بفهمند و حل کنند. شاید در ابتدا برای بچه‌ها مشکل باشد اما با تمرین و تکرار پیشرفت می‌کنند به طوری که در پایان سال تحصیلی دانش‌آموزان من می‌توانند خودشان مسئله طرح و حل کنند. البته سعی می‌بر این

است که بعد از تدریس، از تمرین‌های کتاب که خود وسیله‌ی ارزش‌یابی است، استفاده کنم تا بفهمم هر دانش‌آموز تا چه اندازه درس را متوجه شده است. اگر دانش‌آموزان در انجام تمرین‌های کتاب اشتباهی داشته باشند، همان لحظه دوباره درس را تکرار می‌کنم تا ضعف آن‌ها برطرف شود. معمولاً ضعف‌های هر دانش‌آموز را به خانواده‌اش گزارش می‌دهم تا تکرار و تمرین در خانه هم انجام گیرد.

کتاب‌های جدید این پایه را چطور ارزیابی می‌کنید؟ نظر دانش‌آموزان نسبت به این کتاب‌ها چیست؟

کتاب‌های جدید پربارترند، با روش‌های روز سازگاری بیشتری دارند و در عین حال معلم باید کار بیشتری برای تدریس آن انجام دهد؛ یعنی باید درسی مانند ریاضی را

درس فارسی، بعد از اینکه بچه‌ها حروف و ترکیب‌ها را یاد گرفتند از خودشان می‌خواهم که کلمه‌های مناسب را پیدا و تمرین کنند. این به یادگیری بچه‌ها کمک می‌کند؛

کتاب‌های جدید پربارترند، با روش‌های روز سازگاری بیشتری دارند و در عین حال معلم باید کار بیشتری برای تدریس آن‌ها انجام دهد

چراکه خودشان جست‌وجو کرده‌اند. سپس از همان کلمه‌هایی که بچه‌ها پیدا کرده‌اند، در جمله‌سازی استفاده می‌کنیم. البته جمله‌سازی بیشتر در پایه‌ی دوم مورد توجه است اما من در پایه‌ی اول هم در این زمینه با دانش‌آموزان کار می‌کنم، تا حدی که به آن‌ها فشاری وارد نشود. گاهی حتی کتاب داستان در اختیارشان قرار می‌دهم تا کلمه‌هایی را از آن پیدا کنند و تنها به کتاب درسی متکی نباشند. بعد از اینکه بچه‌ها حروف را به‌خوبی یاد گرفتند، از آن‌ها می‌خواهم برداشت خود از داستان را بنویسند. بعضی از بچه‌ها واقعاً استعداد خوبی در این زمینه دارند و این کار تمرینی است برای تقویت انشا و مهارت نوشتن در آن‌ها.

کتاب ریاضی هنوز برای خانواده‌ها نامأنوس است؛ چون آن‌ها با روش‌های جدید آشنایی ندارند

پذیرفته شده است؟

ایجاد کند. البته درباره‌ی ارزش‌یابی توصیفی باید به این نکته توجه داشت که در آن فعالیت دانش‌آموزان طی سال تحصیلی مدنظر قرار می‌گیرد نه فقط شب امتحان.

هدف اصلی ارزش‌یابی توصیفی، از میان بردن اضطراب و استرس نمره و امتحان در میان بچه‌ها بود. هنوز ارزش‌یابی توصیفی برای خانواده‌ها ناآشناست و همه تقاضای نمره دارند و براساس نمره قضاوت می‌کنند. از سوی دیگر درمورد درسی مانند دیکته، برخی خانواده‌ها گمان می‌کنند حالا که از

با توجه به تجربه‌ی ۲۷ سال معلمی در پایه‌ی اول، به نظر شما آموزگاران برای تحقق بخشیدن به یادگیری عمیق و مؤثر در دانش‌آموز باید به چه نکاتی توجه کنند؟

باید قدرت یادگیری دانش‌آموزان را مدنظر قرار دارد؛ یعنی ابتدا نیاز هر دانش‌آموز و تفاوتش با دیگران را بشناسیم و براساس آن روش مناسب را انتخاب کنیم. ممکن است دانش‌آموزی نیاز داشته باشد که معلم وقت بیشتری برایش صرف کند. من دانش‌آموزی داشتم که هرچه با او تمرین می‌کردم باز هم در دیکته ضعیف بود. به طوری که خودم هم امیدم را از دست داده بودم اما در نیمه‌ی دوم سال پیشرفت خوبی کرد؛ آن قدر که به ضعف قبل خود در دیکته می‌خندید. پس دانش‌آموزان توانایی یادگیری دارند و تنها برخی از آن‌ها به تکرار و ممارست بیشتری نیازمندند. تکرار و تمرین هم به صبر و حوصله‌ی معلم بستگی دارد.

نمره خبری نیست، لزومی ندارد بچه‌ها کلمه‌های نادرستشان را آن قدر بنویسند تا یاد بگیرند. نکته‌ی دیگر درباره‌ی ارزش‌یابی توصیفی کمرنگ شدن رقابت میان

در ۴۵ دقیقه درس دهیم، تمرین کنیم و از دانش‌آموزان ارزش‌یابی به عمل آوریم. البته اولین سالی که کتاب‌ها تغییر کردند، مطالب آن‌ها حتی برای معلمان هم جا نیفتاده بود و تا حدودی تدریس کتاب برای‌مان مشکل بود اما به تدریج و به‌ویژه بعد از کلاس‌های ضمن خدمت که درباره‌ی تدریس کتاب‌ها بود، مشکلات کمتر شدند. به طوری که الان بهتر و راحت‌تر می‌توانم مطالب کتاب را به بچه‌ها منتقل کنم. دانش‌آموزان هم درس را راحت‌تر متوجه می‌شوند.

هنوز ارزش‌یابی توصیفی برای خانواده‌ها ناآشناست و همه تقاضای نمره دارند و براساس نمره قضاوت می‌کنند

بچه‌هاست که باعث شده برخی از آن‌ها انگیزه کمتری برای تلاش داشته باشند و معلم باید با روش‌های مختلف برای یادگیری انگیزه

پس دانش‌آموزان با کتاب‌ها مشکلی ندارند؟

دانش‌آموزان نه اما کتاب ریاضی هنوز برای خانواده‌ها نامأنوس است؛ چون با روش‌های جدید آشنایی ندارند. اکثر خانواده‌ها نمی‌توانند با فرزندانشان در خانه درس ریاضی را تمرین کنند؛ چون نمی‌دانند مباحث ریاضی را چگونه باید به آن‌ها بفهمانند.

ارزش‌یابی توصیفی چگونه؟ آیا این روش از ارزش‌یابی در میان خانواده‌ها